

Den hemmelige paragraf med den store betydning

Er en borger funktionelt døvblind, har vedkommende ret til en særlig kontaktperson. Det fremgår af paragraf 98 i lov om social service – og selvom paragraffen ikke altid sættes i spil ude i kommunerne, så er den uhyre værdifuld, vurderer socialrådgiver i Haderslev Kommune **Betina Flinker Nielsen Marie-Anne på 82 år, som har en kontaktperson, er fuldstændig enig.**

”En del af de borgere, som har kontaktperson her i Haderslev Kommune, er oppe i årene. De fleste af dem har været meget aktive tidligere, de har været sociale og de har gået til rigtig mange ting. Når de så lige pludselig ikke rigtig kan det mere på grund af deres kombinerede syns- og høretab, så risikerer vi, at de bliver ensomme og isolerede. Det er ikke godt for dem hverken fysisk eller psykisk,” siger socialrådgiver Betina Flinker Nielsen.

Hun peger på, at en kontaktperson i den situation er nøglen til fortsat at kunne føre et aktivt liv.

”Det giver så meget, at de får en kontaktperson, så de føler sig trygge til at gå ud i verden igen. De oplever at have et bindeled til omverdenen, som jo præcis er meningen med ordningen. Det giver dem rigtig meget, at de kan holde fast i eller blive en del af sociale fællesskaber med andre og i det hele taget, at de kommer ud og får nogle andre indtryk.”

Hun er derfor ikke i tvivl om, at en kontaktperson kan medvirke til at bevare eller genoptage en aktiv og meningsfuld hverdag for ældre, der lever med kombineret syns- og høretab og også være et middel mod ensomhed.

Kontaktpersonens gøremål
I lov om social service § 98 står, at kommunalbestyrelsen

i fornødent omfang skal tilbyde hjælp i form af en særlig kontaktperson til personer, som er døvblinde.

Borgerens aktivitetsniveau skal dog godtgøre behovet for en kontaktperson. Blandt kontaktpersonens opgaver er følgende:

- Besøge og kommunikere med den døvblinde borger
- Orienterer om hverdagen (gennem avislæsning m.v.)
- Være bindeled mellem den døvblinde person og omgivelserne
- Hjælpe med oversættelse af breve, regninger og andet
- Ledsage til indkøb, besøg, forretninger med mere
- Ledsage og være bindeled til myndigheder, posthus, bank med mere
- Ledsage til aktiviteter, kurser, møder og lignende.

Almindelig praktisk bistand i hjemmet som rengøring, opvask og lignende hører ikke til kontaktpersonens opgaver.

Kontaktpersonordningen har ingen øvre aldersgrænse.

Min selvstændighed

82-årige Marie-Anne Molz har kontaktperson fast hver uge. Desuden har hun en ekstra pulje timer til deltagelse i kurser, udflugter og lignende. Hun oplever en stor gevinst i dagligdagen ved at have en kontaktperson.

”Det betyder rigtig meget for mig at have kontaktperson. For eksempel i går handlede vi ind til hele ugen. Jeg kan hverken læse datoer eller det, der står med småt, men så læser min kontaktperson det for mig. Det betyder, at jeg får frisk mad, og at jeg selv vælger mine varer.”

For Marie-Anne er kontaktpersonen et middel til at bevare sin selvstændighed. Hun vil nemlig gerne fortsat klare sig selv trods sit dobbelte sansetab og det hjælper kontaktpersonordningen med.

”Når man har kontaktpersonen med sig, så bliver det muligt at agere som menneske. Hun sikrer, at jeg har forstået det, som for eksempel lægen siger. Hun kender mig godt og kan se på mig, når

jeg ikke har hørt det, der blev sagt.”

Marie-Anne er meget bevidst om, at hun skal være opmærksom på at sige til og fra og være tydelig omkring sine behov. Hun arbejder meget tæt sammen med sin kontaktperson, som på den måde også lukkes ind i hendes privatliv.

”Man skal kunne tale frit og ordentligt med hinanden. Det kræver stor tillid. Men det er faktisk af stor betydning, at der er en fremmed eller neutral person, der kan hjælpe med fx at læse personlige papirer og hjælpe i forskellige aktiviteter. At man ikke altid skal bede familien om hjælp.”

Marie-Anne bruger også sin kontaktperson til sociale aktiviteter som foredrag og traveture, hvor kontaktpersonen formidler, hvad hun ser og hører. Populært sagt kan man sige, at kontaktpersonen i de situationer bliver Marie-Annes øjne og ører.

”Min kontaktperson er meget dygtig til at fortælle mig, hvad hun ser. Jeg elsker, når for eksempel anemonerne kommer i foråret. Når vi er udendørs, så fortæller min kontaktperson mig, hvilke træer og blomster, der er

sprunget ud. Jeg kan ikke undvære det! Det kan jeg ikke. For mig er min kontaktperson nødvendig for et godt liv. En døvblind kan jo ikke leve af at sidde hjemme på sit værelse.”

Marie-Annes kontaktperson er også med, når hun deltager i kurser. Her er der ofte meget baggrundslarm og flere, der taler på samme tid – det er vanskeligt at navigere i, når man er døvblind. Her støtter kontaktpersonen ved at gøre Marie-Anne opmærksom på, hvis der er nogen, som henvender sig direkte til hende. Kursusleders instruksur undervejs formidler kontaktpersonen også for hende.

”Og så bruger jeg hende til at se, hvad der er i buffeten,” griner Marie-Anne.

Forebyggelse og sundhedsfremme

Udover støtte til dagligdagens gøremål peger døvblindekonsulent Rikke Norup Christiansen på den betydning, som kontaktpersonen har, når det kommer til forebyggelse og sundhedsfremme.

”I takt med den typiske progression, som vi ser ved aldersbetinget syns- og hørenedsættelse, får den ældre tiltagende store problemer i

forhold til kommunikation, tilegnelse af information og mobility. Dermed bliver det sværere at overskue hverdagen og have mulighed for at agere aktivt og selvstændigt i eget liv – og så er det, at den ældres færdigheder forringes,” forklarer hun.

Kontaktpersonen kan være et værn mod dette og styrke den ældre i fortsat at leve et aktivt liv både fysisk og psykisk. Uden mulighed for at komme ud påvirkes den ældres fysiske funktionsniveau. Problemer med kommunikation og tilegnelse af information har også betydning for kognitive stimuli og interaktion med andre mennesker.

”Vi ser, at mange ældre har et stort udbytte af at have kontaktpersonen ved deres side, når de skal ud af deres boliger og færdes i omgivelserne. Samtidigt er det også meget nyttigt for dem at få hjælp og støtte i kommunikationen med andre både mundtligt og skriftligt og til

tilegnelse af information, så de kan holde sig opdateret om, hvad der sker i verden omkring dem.”

På den måde er kontaktpersonen med til at forebygge yderligere isolation og tilbagetrækning fra sociale aktiviteter og færden uden for den ældres bolig og vante omgivelser.

Bedre livskvalitet

Studier på området samt CFD Rådgivnings døvblindekonsulenters egne erfaringer viser, at ældre med kombineret syns- og høretab har større risiko for en række fysiske og psykiske problemer end ældre uden dobbelt sansetab eller ældre med enten et syns- eller et høretab.

Faldulykker er en kendt konsekvens af det kombinerede sansetab, fordi såvel syns- som høretaber spiller ind i forhold til balance og orientering. Men også sygdomme som gig, forhøjet blodtryk, hjerteproblemer,

hjerneblødning, diabetes og knogleskørhed er mere fremtrædende i gruppen.

Ældre funktionelt døvblinde med de rette hjælpemidler giver dog udtryk for bedre humør, rigere socialt liv og en lettere dagligdag, når de er bedst muligt kompenseret. Deres oplevelse af livskvalitet kommer i den situation til at svare til den livskvalitet, som ældre uden sansetab beskriver.

Undersøgelser viser også, at man med en målrettet indsats kan komme udenom en række af de negative konsekvenser, som det kombinerede sansetab har for de ældres liv, hvis der tages højde for og i videst muligt omfang kompenseres for det kombinerede syns- og høretab.

Det kan være med hjælpemidler, kommunikationsstrategier, boligindretning og kontaktpersonordning.

Faktaboks:

Døvblindhed er en kompleks funktionsnedsættelse, fordi et syns- og høretab optræder på samme tid og forstærker hinanden. Kombinationen af et syns- og et høretab reducerer mulighederne for at udnytte en eventuel syns- eller hørerest. Erhvervet døvblindhed er ofte en fremadskridende tilstand, således at hørelsen eller synet (eller begge på en gang) bliver gradvist dårligere. Derfor vil en person med døvblindhed opleve, at livsvilkårene ændres adskillige gange i løbet af livet.